

Sygn. akt XXVC 1885/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 maja 2019 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie w XXV Wydziale Cywilnym

w składzie: SSR del. Adam Mitkiewicz

protokolant: sekretarz sądowy Amanda Mioduszevska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 maja 2019 roku w Warszawie

sprawy z powództwa **Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad**

przeciwko **(...) sp. z.o.o w C. i (...). z siedzibą w P.**

o zapłatę

orzeka

1. zasądza od pozwanych (...) sp. z.o.o w C. i (...). z siedzibą w P. solidarnie na rzecz powoda Skarbu Państwa Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad kwotę 232985, 37 (dwieście trzydzieści dwa tysiące dziewięćset osiemdziesiąt pięć 37/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 229391, 43 złotych od dnia 1 marca 2014r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od tej kwoty od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty oraz wraz z odsetkami za opóźnienie od kwoty 3593, 94 złotych od dnia 1 stycznia 2018r. do dnia zapłaty.
2. oddala powództwo w pozostałym zakresie.
3. zasądza od pozwanych (...) sp. z.o.o w C. i (...). z siedzibą w P. solidarnie na rzecz powoda Skarbu Państwa Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad kwotę 2951, 25 (dwa tysiące dziewięćset pięćdziesiąt jeden 25/100) złotych tytułem zwrotu wydatków.
4. zasądza od pozwanych (...) sp. z.o.o w C. i (...). z siedzibą w P. solidarnie na rzecz Skarbu Państwa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 7200 (siedem tysięcy dwieście) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego.
5. nakazuje pobrać od pozwanych (...) sp. z.o.o w C. i (...). z siedzibą w P. solidarnie na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 11649,30 (jedenaście tysięcy sześćset czterdzieści dziewięć 30 /100) złotych tytułem opłaty od uiszczenia której powód był zwolniony.

Sygn. akt XXV C 1885/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 26 listopada 2015 roku (k. 2 data prezentaty) Skarb Państwa - Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad wniósł o zasądzenie od pozwanych - (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w C. (pozwany ad.1) (...) z siedzibą w P. (pozwany ad. 2) solidarnie na jego rzecz kwoty 232 985, 37 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 28 czerwca 2013 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu według norm przepisanych, wnosząc przy tym, aby koszty zastępstwa procesowego – także według norm przepisanych - zostały zasądzone solidarnie od pozwanych na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (obecnie Rzeczypospolitej Polskiej).

Uzasadniając swoje stanowisko powód podniósł, iż w dniu 18 czerwca 2010 roku jako zamawiający (inwestor) zawarł umowę nr (...) z konsorcjum wykonawców, w skład którego wchodził między innymi pozwani - (...) Spółki z o.o. z siedzibą w C. jako następca prawny (...) Sp. z o.o. oraz (...) z siedzibą w P. (co do trzeciego konsorcjanta (...) S.A. ogłoszona została upadłość, a w 2012 roku Syndyk Masy Upadłości (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej odstąpił od umowy konsorcjum). Na mocy podpisanej umowy pozwani jako wykonawcy inwestycji zobowiązali się do wykonania robót budowlanych polegających na budowie Autostrady (...) na odcinku granica województwa (...)/ (...) do węzła S. od km 230+817 do km 295+850 – Zadanie II. Jak dalej podkreślił powód przy realizowaniu inwestycji wykonawcy zatrudniali podwykonawców. Jednym z nich była spółka Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Serwisowe (...) Sp. z o.o., z którą wykonawca zawarł w dniu 31 sierpnia 2012 roku umowę podwykonawczą nr (...) na wykonanie wraz z montażem balustrady schodów skarpowych, poręczy schodów skarpowych, balustrady na przepustach, balustrady na ścianach oporowych, balustrady przy ścianach oporowych, a w dniu 25 października 2012 roku umowę zlecenia nr (...) na wykonanie blachy osłonowej schodów dla potrzeb budowy „Budowa Autostrady (...) od węzła S. do Węzła K.” – obiekt kładka dla pieszych KP (...). Powód podniósł, iż pomimo zrealizowania przez w/w podwykonawcę powierzonych mu prac i dokonania ich odbioru pozwani nie opłacili wystawionych przez niego faktur opiewających na łączną kwotę 240 456, 89 złotych. Z uwagi na brak płatności ze strony wykonawców podwykonawca wystąpił wnioskiem z dnia 11 kwietnia 2013 roku do powoda jako zamawiającego z żądaniem zapłaty należnego mu wynagrodzenia w kwocie 240 456, 89 złotych. Po stwierdzeniu istnienia podstaw prawnych do uwzględnienia tego wniosku, po dokonaniu niewielkiej korekty wartości żądanego wynagrodzenia zgodnie z kartami obmiaru, powód w dniu 10 czerwca 2013 roku dokonał zapłaty na rzecz w/w podwykonawcy kwoty 232 985, 37 złotych. Na kwotę tę opiewała wystawiona przez powoda w dniu 4 czerwca 2013 roku nota księgowa nr (...), do której opłacenia powód wezwał wykonawcę w terminie 7 dni od daty jej doręczenia. Jednocześnie powód podkreślił, iż z uwagi na fakt, że po dokonaniu wcześniejszych potrąceń pomiędzy wykonawcą a zamawiającym nie istniały już wzajemne wierzytelności nadające się do potrącenia, pozwani nadal pozostają dłużni powodowi w/w kwotę. Powód podkreślił, iż na datę wytoczenia powództwa pozwani są winni powodowi 22 866 759, 03 złotych z tytułu należności zapłaconych w ramach solidarnej odpowiedzialności, a w kwocie tej jest zawarta wierzytelność dochodzona pozwem w niniejszej sprawie w kwocie 232 985, 37 złotych.

Jako podstawę prawną swego żądania powód wskazał – art. 647¹ § 5 k.c. w zw. z art. 376 § 1 k.c. w zw. z S. 4.4 (e) Warunków Kontraktu. Ponadto powód podniósł, iż solidarność po stronie pozwanych wynika z przepisu art. 141 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 roku - Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 roku poz. 907 t.j. ze zm.), co potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 września 2008 roku, wydanym w sprawie o sygnaturze akt III CSK 119/08 (pozew wraz z załącznikami k. 2 – 332).

Pozwany ad. 1 - (...) Sp. z o. o. z siedzibą w C. w złożonej odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na jego rzecz od powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. Pozwany ad. 1 zakwestionował powództwo co do zasady, jak i co do wysokości. Uzasadniając podnoszoną bezzasadność powództwa pozwany ad. 1 podniósł po pierwsze, iż powód nie był zobowiązany do dokonania zapłaty na rzecz podwykonawcy zgodnie z art. 647¹ § 5 k.c., a co za tym idzie powodowi jako inwestorowi przysługuje wyłącznie względem podwykonawcy roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia. Według pozwanego ad. 1 powód nie wykazał zaistnienia wszystkich przesłanek odpowiedzialności inwestora na podstawie art. 647¹ § 5 k.c., w tym przede wszystkim podstawowego warunku tej odpowiedzialności, to jest skutecznego wyrażenia zgody powoda jako inwestora na zawarcie umowy z podwykonawcą. Po drugie pozwany ad. 1 podkreślił, iż powód nie wykazał także spełnienia się przesłanek swojego roszczenia regresowego względem pozwanych, w szczególności, aby na skutek wypłaty środków na rzecz podwykonawcy poniósł on szkodę. Po trzecie pozwany ad. 1 podniósł, iż powód dokonał płatności na rzecz podwykonawcy niezgodnie z wymaganiami kontraktu ze względu na brak udokumentowania zasadności żądań podwykonawcy dokumentami określonymi w kontrakcie (Subklauzula 4.4. e Warunków Kontraktu). W tym zakresie pozwany ad. 1 podkreślił przede wszystkim, iż aż pięć faktur wystawionych przez podwykonawcę zostały podpisanych przez osobę, która nie miała umocowania do dokonywania oceny merytorycznej faktur i ich akceptacji w imieniu pozwanego, to jest przez E. G. – pracownika administracyjnego, która nie była umocowana do weryfikacji rozliczeń finansowych pomiędzy pozwanym ad. 1 a podwykonawcami. Niezależnie od tych zasadniczych

zarzutów, na wypadek uznania przez Sąd, iż powód był zobowiązany do zapłaty na rzecz podwykonawcy i pozostaje co do zasady uprawnionym do dochodzenia od pozwanych zwrotu wypłaconej podwykonawcy należności, pozwany ad. 1 zakwestionował także roszczenie powoda co do jego wysokości, wskazując, iż podwykonawca mógł dochodzić od powoda zapłaty wynagrodzenia w maksymalnej wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu, jakie za dane roboty mieli otrzymać od powoda pozwani zgodnie z kosztorysem ofertowym, a zatem wynagrodzenie wypłacone podwykonawcy powinno zostać ustalone przez powoda przy uwzględnieniu ilości ich wykonania i zgodnie ze stawkami jednostkowymi za określone prace zawarte właśnie w kosztorysie kontraktowym. Według wyliczeń pozwanego powód mógłby wypłacić podwykonawcy środki w wysokości nieprzekraczającej 117 815, 34 złotych. Dodatkowo pozwany ad. 1, kwestionując roszczenie co do wysokości, podniósł także zarzut braku wymagalności roszczenia podwykonawcy w dacie wypłaty mu wynagrodzenia w zakresie tzw. Kwot Zatrzymanych. Zgodnie bowiem z umową podwykonawczą nr (...) przewidziane zostało zabezpieczenie roszczeń pozwanego ad. 1 dotyczących jakości i terminowości wykonania robót przez podwykonawcę w postaci prawa pozwanego ad. 1 do zatrzymania części wynagrodzenia należnego podwykonawcy za wykonane roboty, a mianowicie 5 % wartości brutto każdej faktury, to jest łącznie w zakresie kwoty 11 979, 80 złotych. 70 % Kwot Zatrzymanych (8 385, 86 złotych) miało zostać zwróconych do dnia 30 grudnia 2012 roku, a 30 % Kwot Zatrzymanych (3 593, 94 złotych) miało zostać zwróconych do dnia 31 grudnia 2017 roku (odpowiedź na pozew wraz z załącznikami k. 365 - 494).

Pozwany ad. 2 - (...) z siedzibą w P., reprezentowany przez tego samego pełnomocnika procesowego, który reprezentował pozwanego ad. 1, w złożonej odpowiedzi na pozew również wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na jego rzecz od powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. Pozwany ad. 2 zakwestionował powództwo co do zasady i co do wysokości, podnosząc analogiczne zarzuty, które zaprezentowane zostały przez pozwanego ad. 1 w jego odpowiedzi na pozew, a o których mowa powyżej, przy czym w zakresie wyliczenia właściwej kwoty wynagrodzenia należnego podwykonawcy od powoda wskazał na kwotę 124 016, 15 złotych i podniósł, iż powództwo co do kwoty 108 969, 22 złotych powinno zostać oddalone. Ponadto pozwany podniósł, iż powództwo podlega oddaleniu także w zakresie żądanych odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 28 czerwca 2013 roku, gdyż powód nie wykazał, aby pozwany ad. 2 otrzymał notę księgową wystawioną przez powoda, a tym samym odsetki takowego mogłyby zostać przyznane od pozwanego ad. 2 co najwyżej za okres od dnia wniesienia pozwu w niniejszej sprawie (odpowiedź na pozew wraz z załącznikami k. 657 - 757).

W toku dalszego postępowania strony podtrzymywały swoje dotychczasowe stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Na podstawie rozstrzygnięcia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu ograniczonego w dniu 18 czerwca 2010 roku powód Skarb Państwa – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad jako zamawiający zawarł umowę nr (...) z konsorcjum firm jako wykonawcą, w skład którego wchodziły następujące spółki – (...) S.A. z siedzibą w T., (...) z siedzibą w P. (pozwany ad. 2) oraz (...) Sp. z o.o., którego następcą prawnym jest (...) Spółki z o.o. z siedzibą w C. (pozwany ad. 1). Na mocy podpisanej umowy wykonawca, w tym pozwany ad. 1 i ad. 2 jako członkowie w/w konsorcjum, zobowiązał się do wykonania robót budowlanych polegających na budowie Autostrady (...) na odcinku granica województwa (...)/ (...) do węzła S. od km 230+817 do km 295+850 – Zadanie II. Odcinek 2 Sekcja 1 od km 245+800 do km 261+000, węzeł S.-węzeł K.. W myśl punktu 2 - ego podpisanej umowy na treść podpisanego przez strony Kontraktu składały się następujące dokumenty – Umowa, Szczególne Warunki Kontraktu, „Warunki kontraktu na budowę dla robót budowlanych i inżynierskich projektowanych przez zamawiającego” pierwsze tłumaczenie wydania (...) (...) (...), Instrukcja dla Wykonawców – Tom I Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia, Specyfikacje techniczne wykonania i odbioru robót budowlanych, Dokumentacja Projektowa (Projekt budowlany i Projekt Wykonawczy) oraz Oferta Wykonawcy z dnia 28 kwietnia 2010 roku wraz z załącznikami wykonawcy. W punkcie 3 umowy wykonawca zobowiązał się wykonać i zakończyć powierzone mu roboty oraz usunąć wady w całkowitej zgodności z postanowieniami podpisanego Kontraktu. W punkcie 5 umowy znalazło się zobowiązanie wykonawcy do zakończenia robót będących przedmiotem umowy w terminie do 30 kwietnia 2012 roku (dowody: umowa nr (...) k. 18 – 20, Warunki Szczególne Kontraktu k. 151 - 192, Warunki Ogólne Kontraktu k. 63 – 150, oferta k. 398 – 493 i k. 709 – 756, umowa konsorcjum k. 175 – 179 i k. 180 – 184, odpis z KRS pozwanego

ad. 1 k. 189 – 192, odpis z rejestru pozwanego ad. 2 k. 193 – 217, zeznania świadka I. S. k. 1000 – 1001 wraz z e – protokołem k. 1002 i transkrypcją k. 1007 - 1011).

Do powyższej umowy nr (...) podpisanych zostało pięć aneksów. Najpierw aneksem nr (...) wprowadzono do umowy zmiany w związku z ustawową zmianą wysokości procentowej stawki podatku VAT, następnie aneksem nr (...) i aneksem nr (...) wydłużono czas na ukończenie umowy w związku z wpływem czynników atmosferycznych na postęp prac, potem aneksem nr (...) i aneksem nr (...) dokonano kolejnego wydłużenia czasu na ukończenie umowy w związku z ogłoszeniem w dniu 13 czerwca 2012 roku upadłości likwidacyjnej przez spółkę (...) S.A. oraz w związku z odstąpieniem od umowy nr (...) przez Syndyka Masy Upadłości (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej. Kolejnym piątym aneksem zamawiający uznał zgłoszone i udokumentowane roszczenia wykonawcy, wynikające z przedłużonego czasu na ukończenie umowy na mocy aneksów (...), w zakresie poniesionych kosztów Wymagań Ogólnych, co przełożyło się na zgodne porozumienie stron co do dodatkowej płatności na rzecz wykonawcy (dowody: aneksy k. 21 – 31, oświadczenie o odstąpieniu od umowy k. 185 - 188).

Generalny wykonawca w/w inwestycji drogowej, na mocy postanowień podpisanego Kontraktu, powierzone mu roboty budowlane mógł realizować z wykorzystaniem własnych pracowników i własnego sprzętu, jak również z pomocą podwykonawców. Z tej ostatniej możliwości wykonawca przy realizowaniu prac budowlanych korzystał, zatrudniając podwykonawców. Jednym z nich była spółka Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Serwisowe (...) Sp. z o.o., która była zaakceptowanym podwykonawcą przez inwestora (dowody: umowa nr (...) k. 18 – 20, Warunki Szczególne Kontraktu k. 151 - 192, Warunki Ogólne Kontraktu k. 63 – 150, zeznania świadka P. B. (1) k. 899 – 900 i e – protokół k. 903, zeznania świadka A. S. k. 901 – 902 i e - protokół k. 903, zeznania świadka M. Ł. k. 909 – 910 i e – protokół, zeznania świadka J. K. k. 911 wraz z e – protokołem, zeznania świadka I. S. k. 1000 – 1001 wraz z e – protokołem k. 1002 i transkrypcją k. 1007 – 1011, zeznania świadka P. B. (2) k. 978 v – 979 i e – protokół k. 980).

W dniu 31 sierpnia 2012 roku pomiędzy (...) Sp. z o.o. (obecnie (...) Spółki z o.o. z siedzibą w C.) jako wykonawcą a Przedsiębiorstwem Produkcyjno – Serwisowym (...) Sp. z o.o. jako podwykonawcą podpisana została umowa nr (...). Na mocy tej umowy powierzono podwykonawcy do kompleksowego wykonania wraz z montażem - balustrady schodów skarpowych, poręczy schodów skarpowych, balustrady na przepustach, balustrady na ścianach oporowych, balustrady przy ścianach oporowych, wraz z zapewnieniem wszelkich niezbędnych materiałów i środków sprzętowo – transportowych niezbędnych do wykonania w/w zadania (z niewielkimi wyjątkami umową określonymi). W § 3 tej umowy wskazano kwotę 201 558, 80 złotych netto jako wstępnie ustaloną wartość wynagrodzenia należnego podwykonawcy, zaznaczając jednocześnie, iż podstawę do ostatecznego ustalenia wynagrodzenia stanowią będą ceny jednostkowe netto wskazane w § 1 umowy oraz rzeczywista ilość robót wykonana przez podwykonawcę zgodnie ze Specyfikacją Techniczną i Dokumentacją Projektową, potwierdzona przez wykonawcę i inwestora dokonanymi obmiarami przedmiotu umowy. Zasady płatności wynagrodzenia szczegółowo określały przepisy § 5 umowy, w myśl których rozliczenie za wykonanie przedmiotu umowy następować miało fakturami przejściowymi wystawianymi na koniec miesiąca oraz na podstawie faktury końcowej, zgodnie z harmonogramem wykonania przedmiotu umowy, a podstawą do wystawienia tych faktur miały być protokoły odbioru przedmiotu umowy potwierdzone przez Inwestora i Kierownika Budowy (pkt 1 i 2), przy czym celem zabezpieczenia jakości i terminowości wykonania przedmiotu umowy wykonawca miał dokonać zatrzymania z każdej faktury podwykonawcy 5 % jej wartości brutto jako gwarancję dobrego wykonania, która miała zostać zwrócona podwykonawcy w 70 % - ach w terminie do dnia 31 grudnia 2012 roku, a w 30 % - ach do dnia 31 grudnia 2017 roku (pkt 7). Nadto w § 5 pkt 14 i 15 umowy zaznaczono, iż w przypadku braku wywiązania się przez wykonawcę z obowiązku zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy za wykonane przez niego prace zamawiający zapłaci mu żadaną kwotę wynagrodzenia, jednakże nie wyższą niż kwota wynikająca z obmiaru robót wykonanych przez podwykonawcę, zatwierdzonego przez Inżyniera Kontraktu, przy cenach jednostkowych zawartych w kosztorysie ofertowym wykonawcy stanowiącym część oferty. Warunkiem wypłaty wynagrodzenia przez inwestora miało być stosowne żądanie zapłaty podwykonawcy na podstawie art. 647⁽¹⁾ § 5 k.c., poparte fakturą zaakceptowaną przez wykonawcę i dokumentami potwierdzającymi wykonanie i odbiór zafakturowanych robót (dowody: umowa nr (...) k. 218 – 228, odpis z KRS podwykonawcy k. 328 – 329, zeznania świadka P. B. (1) k. 899 – 900 i e – protokół k. 903, zeznania świadka A. S. k. 901 – 902 i e - protokół k. 903, zeznania świadka M. Ł. k. 909 – 910 i e - protokół).

Następnie w dniu 25 października 2012 roku (...) Sp. z o.o. (obecnie (...) Spółki z o.o. z siedzibą w C.) i w/w podwykonawca podpisali kolejną umowę, nazwaną jako zlecenie nr (...). Przedmiotem tej umowy było wykonanie blachy osłonowej, zgodnie z przekazanym rysunkiem, schodów dla potrzeb budowy „Budowa Autostrady (...) od węzła S. do Węzła K.” – obiekt kładka dla pieszych KP (...). Podstawą do rozliczenia się z tych prac było wystawienie faktury przez podwykonawcę po zakończeniu prac objętych przedmiotem zlecenia zgodnie z obmiarem i po odbiorze tych prac przez Kierownictwo Budowy. Do wystawionej faktury miał zostać dołączony podpisany przez Kierownika Budowy dokument potwierdzający ilość i zakres wykonanej usługi wraz z dołączoną kopią zlecenia (dowody: umowa zlecenia nr (...) k. 229, odpis z KRS podwykonawcy k. 328 – 329, zeznania świadka P. B. (1) k. 899 – 900 i e – protokół k. 903, zeznania świadka A. S. k. 901 – 902 i e - protokół k. 903, zeznania świadka M. Ł. k. 909 – 910 i e - protokół).

W związku z wykonaniem robót przez podwykonawcę zgodnie z wymogami zakreślonymi powyższymi dwiema umowami i w związku z ich odbiorem na podstawie obmiarów robót potwierdzonych przez Kierownika Budowy – Ł. M. i w imieniu powoda przez Inżyniera Rezydenta – M. Ł. Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Serwisowe (...) Sp. z o.o. wystawiło faktury za wykonane prace. Pięć z nich dotyczyło prac zrealizowanych na podstawie umowy nr (...). Były to faktury o następujących numerach – (...), (...), (...), (...), (...). Szósta faktura opiewała na kwotę wynagrodzenia należnego podwykonawcy na mocy umowy zlecenia nr (...). Wszystkie te faktury po ich wystawieniu zostały doręczone przez podwykonawcę do wykonawcy zlecającego prace podwykonawcze, to jest pozwanego ad. 1 jako Lidera Konsorcjum. Adnotację o ich przyjęciu złożył pracownik zatrudniony przez pozwanego ad. 1 w okresie, kiedy powyższe faktury były wystawione, to jest przez E. G. – specjalistę ds. administracyjnych. Co do jakości wykonanych prac podwykonawczych nie zostały zgłoszone zastrzeżenia, w tym także z tytułu ewentualnych ujawnionych wad po ich odbiorze (dowody: Świadczenie Przejęcia Robót k. 230 – 241, Korekta Świadczenia Przejęcia Robót dla I Etapu k. 242, obmiary robót k. 243 – 286, potwierdzenie ze strony wykonawcy wykonania robót przez podwykonawcę na podstawie umowy nr (...) k. 288 i na podstawie umowy nr (...) k. 287, faktury VAT k. 291 – 296, świadectwo pracy k. 397, zeznania świadka A. S. k. 901 – 902 i e - protokół k. 903, zeznania świadka J. G. k. 978 – 978 v i e – protokół k. 980, zeznania świadka P. B. (2) k. 978 v – 979 i e – protokół k. 980).

Pomimo wezwań do opłacenia w/w faktur, kierowanych przez podwykonawcę do wykonawcy (pозwanego ad. 1), nie zostały one uregulowane przez niego (dowody: wezwania do zapłaty k. 297 – 298, zeznania świadka J. G. k. 978 – 978 v i e – protokół k. 980, zeznania świadka P. B. (2) k. 978 v – 979 i e – protokół k. 980).

Brak zapłaty wynagrodzenia przez wykonawcę na rzecz podwykonawcy, na które opiewały powyżej wymienione faktury, skutkowało złożeniem przez podwykonawcę Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Serwisowe (...) Sp. z o.o. do Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad na podstawie art. 647⁽¹⁾ § 5 k.c. wniosku o wypłatę wynagrodzenia za wykonane prace w łącznej kwocie 240 456, 89 złotych brutto (dowody: pismo podwykonawcy do GDDKiA z dnia 11 kwietnia 2013 roku k. 289 – 290, oświadczenia podwykonawcy z dnia 27 marca 2013 roku k. 299 – 301, zeznania świadka A. S. k. 901 – 902 i e - protokół k. 903).

Po przeprowadzonej pozytywnej weryfikacji żądania podwykonawcy w świetle zasad solidarnej odpowiedzialności z art. 647⁽¹⁾ k.c. i na podstawie przedstawionych przez niego dokumentów Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad uznała należność w kwocie 232 985, 37 złotych wypłaciła na wskazany przez niego rachunek bankowy w dniu 10 czerwca 2013 roku (wniosek Kierownika Projektu z dnia 20 maja 2013 roku do Wydziału Księgowo – Finansowego k. 302, potwierdzenie realizacji wniosku o zapłatę ze środków KFD k. 303, zeznania świadka P. B. (1) k. 899 – 900 i e – protokół k. 903, zeznania świadka A. S. k. 901 – 902 i e - protokół k. 903, zeznania świadka M. Ł. k. 909 – 910 i e - protokół).

Następnie Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad wezwała generalnego wykonawcę na podstawie art. 647¹ § 5 k.c. do zwrotu kwoty, którą zapłaciła na rzecz podwykonawcy, a która nie została zwrócona przez wykonawcę. Między innymi na wypłaconą podwykonawcy kwotę 232 985, 37 złotych jako jedną z jej pozycji opiewała wystawiona przez powoda w dniu 4 czerwca 2013 roku nota księgowa nr (...), do której opłacenia powód wezwał wykonawcę w

terminie 7 dni od daty jej doręczenia (dowody: nota księgowa nr (...) z dnia 4 czerwca 2013 roku wraz z dowodem nadania k. 304 – 305).

Kwota w wysokości 232 985, 37 złotych nie została uregulowana przez generalnego wykonawcę na rzecz powoda ani w drodze bezpośredniej wpłaty tej kwoty, ani w drodze kompensaty z należnościami przysługującymi stronie pozwanej względem powoda, pomimo tego, iż generalny wykonawca uzyskał od powoda wynagrodzenie za zakres prac zrealizowanych przez podwykonawcę (dowody: pismo GDDKiA z dnia 13 sierpnia 2013 roku k. 306, pismo Kierownika Projektu z GDDKiA z dnia 6 lutego 2014 roku k. 307 – 311, pismo Kierownika Projektu z GDDKiA z dnia 6 lutego 2014 roku k. 312, pisma Inżyniera Kontraktu z dnia 7 lutego 2014 roku k. 313 – 316, pismo GDDKiA z dnia 19 lutego 2014 roku wraz z potwierdzeniem odbioru przez pozwanego ad. 1 w dniu 29 lutego 2014 roku k. 317 – 321, pismo GDDKiA z dnia 28 marca 2014 roku k. 322 – 324, oświadczenie o kompensacie k. 325 – 327, przejściowe świadectwa płatności i tabele elementów rozliczeniowych wraz z fakturami i potwierdzeniami realizacji wniosków o wypłatę ze środków KFD k.520 – 562, k. 814 – 857 i k. 864 - 890).

Sąd dokonał następującej oceny materiału dowodowego sprawy:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wskazanych powyżej dowodów, zarówno z dokumentów, których autentyczności żadna ze stron procesu nie kwestionowała, a także z zeznań przesłuchanych świadków, które w stosunku do tych pierwszych miały wspomagające znaczenie, albowiem w szerszym bądź węższym zakresie potwierdzały one okoliczności z nich wynikające. Wszystkie te dowody jako całość stanowiły wystarczający materiał dowodowy dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, będącym spójnym, wzajemnie uzupełniającym się i nie zawierającym wewnętrznych sprzeczności materiałem dowodowym, pozwalającym na ustalenie wszystkich faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.).

Niezależnie od powyższego Sąd pragnie zauważyć, iż osią sporu pomiędzy stronami w niniejszym postępowaniu w zasadzie nie były kwestie dotyczące ustalanych faktów, lecz kwestie natury prawnej, a dotyczące właściwej interpretacji postanowień podpisanego kontraktu głównego (wszystkich dokumentów składających się na jego treść) i postanowień umowy podwykonawczej oraz dokumentów związanych z realizacją i odbiorem prac podwykonawczych w kontekście ustawowych przesłanek solidarnej odpowiedzialności przewidzianej w art. 647¹ § 5 k.c., do czego Sąd odniesie się w dalszej części niniejszego pisemnego uzasadnienia.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo strony powodowej zasługiwało na uwzględnienie w całości w zakresie roszczenia głównego o zapłatę kwoty 232 985, 37 złotych, natomiast w zakresie roszczenia akcesoryjnego o zasądzenie odsetek ustawowych od w/w kwoty z tytułu opóźnienia podlegało ono oddaleniu w niewielkim zakresie, to jest za okres od dnia 1 marca 2014r. do 31 grudnia 2017r. co do odsetek od kwoty 3 593, 94 złotych.

Jak zaznaczono w poprzedniej części niniejszego uzasadnienia zasadniczy spór w przedmiotowej sprawie dotyczył kwestii prawnych, w szczególności odnoszących się do właściwej interpretacji przepisów art. 647¹ § 2 - § 5 k.c. w ich brzmieniu na datę podpisania przez strony Kontraktu, którego uregulowania (zwłaszcza z § 5) stanowiły podstawę prawną rozstrzygnięcia wydanego w rozpoznawanej sprawie, w kontekście treści łączącego strony stosunku prawnego.

Uznając zasadność na podstawie w/w przepisu ustawy roszczenia głównego dochodzonego pozwem należy w pierwszym rzędzie wskazać, że zgodnie z art. 647¹ § 5 k.c., w jego brzmieniu z daty podpisania przez strony umowy nr (...) z dnia 18 czerwca 2010 roku, zawierający umowę z podwykonawcą oraz inwestor i wykonawca ponoszą solidarną odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę.

Analiza przepisów art. 647¹ § 2 - § 5 k.c., rozpatrywanych także na datę podpisania kontraktu przez strony, prowadzi do wniosku, że do powstania odpowiedzialności solidarnej inwestora i generalnego wykonawcy wobec

podwykonawcy potrzebne jest spełnienie dwóch warunków: 1) zawarcie przez wykonawcę z podwykonawcą umowy, której przedmiotem jest wykonanie robót budowlanych, przy czym wymagana jest forma pisemna umowy pod rygorem nieważności (art. 647¹ § 4 k.c.), 2) wyrażenie przez inwestora zgody na zawarcie tej umowy (art. 647¹ § 2 k.c.).

Przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe potwierdziło spełnienie się obu powyższych ustawowych przesłanek powstania odpowiedzialności solidarnej inwestora (powoda) i generalnego wykonawcy (pозwany) wobec podwykonawcy Przedsiębiorstwa Produkcyjno – Serwisowego (...) Sp. z o.o.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do pierwszego z powyżej wymienionych warunków podkreślić należy, iż w zakresie wykładni art. 647¹ § 5 k.c. mogą pojawić się wątpliwości co do tego, jakie umowy są umowami o podwykonawstwo, warunkującymi zastosowanie wspomnianego przepisu. Literalne brzmienie art. 647¹ § 5 k.c. może wskazywać, że także umowa z podwykonawcą powinna być umową o roboty budowlane w rozumieniu art. 647 k.c., w przepisie tym jest bowiem mowa o robotach budowlanych wykonanych przez podwykonawcę. Jak jednak zauważono w piśmiennictwie wielu podwykonawców świadczy swoje usługi na rzecz wykonawcy nie na podstawie umowy o roboty budowlane, lecz na podstawie umowy o dzieło. Podwykonawcy ci zasługują na ochronę wynikającą z art. 647¹ § 5 k.c. niemniej niż podwykonawcy świadczący swoje usługi na rzecz wykonawcy na podstawie umowy o roboty budowlane. Ostatecznie więc trzeba przyjąć, że wynikającą z art. 647¹ § 5 k.c. ochroną są objęci zarówno podwykonawcy spełniający swoje usługi na podstawie umowy o roboty budowlane, jak i podwykonawcy spełniający swoje usługi na podstawie umowy o dzieło. Z odwołania się w omawianym przepisie do robót budowlanych wykonanych przez podwykonawcę należy wywieść jedynie wymaganie, aby rezultat świadczenia podwykonawcy spełnionego na podstawie umowy z wykonawcą składał się na obiekt stanowiący przedmiot świadczenia wykonawcy w ramach zawartej z inwestorem umowy o roboty budowlane. Okolicznością usprawiedliwiającą nałożenie na podstawie art. 647¹ § 5 k.c. na inwestora obowiązku zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy jest bowiem zrealizowanie części świadczenia wykonawcy na rzecz inwestora kosztem podwykonawcy. A zatem podsumowując, mając na uwadze przywołaną powyżej wykładnię, przyjąć należy, że umowa z podwykonawcą spełnia warunki umowy podwykonawczej w rozumieniu art. 647¹ § 5 k.c., jeżeli prace zrealizowane przez podwykonawcę prowadzić będą do końcowego wykonania danego obiektu, stanowiąc część składową finalnego rezultatu, to jest gdy rezultat świadczenia podwykonawcy stanie się składnikiem świadczenia wykonawcy wobec inwestora w ramach umowy o roboty budowlane, przy czym w sensie prawnym umowa taka nie musi być klasycznym przykładem umowy o roboty budowlane, lecz może zostać zakwalifikowana także jako umowa o dzieło. Jak słusznie zauważył Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 29 września 2009 roku (OSNC 2010, Nr 3, poz. 33) umowa o roboty budowlane wywodzi się historycznie z umowy o dzieło, mając także charakter umowy rezultatu, a jej przedmiot spełnia wszystkie cechy dzieła. Między tymi dwoma rodzajami umów występują liczne podobieństwa i to tak dalekie, że często pojawiają się trudności z właściwą kwalifikacją określonej umowy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17.10.2008 r., I CSK 106/08, Biul. SN 2009/3, Legalis nr 126579, wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 25.04.2014 r., I ACa 244/14, LEX nr 1563514, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 03.07.2014 r., I ACa 242/14, LEX nr 1509109).

Uzupełniając powyższe rozważania dodatkowo podkreślić należy, iż tylko wtedy, gdy rezultat świadczenia podwykonawcy wchodzi w skład obiektu stanowiącego przedmiot świadczenia wykonawcy w ramach umowy o roboty budowlane, można usprawiedliwić nałożenie na inwestora obowiązku zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy, połączonego węzłem solidarności z obowiązkiem zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy przez wykonawcę. Aby więc podwykonawca skorzystał z dobrodziejstwa solidarnej odpowiedzialności inwestora i wykonawcy, rezultat jego prac musi być uzewnętrzniony (jako wytwór realizowanej przez niego klasycznej umowy o roboty budowlane, bądź jako efekt umowy o dzieło), a ponadto być niezbędną częścią składową procesu budowlanego, którego realizacji podjęli się wykonawcy w ramach głównego kontaktu podpisanego z inwestorem. Widoczny zmaterializowany wytwór prac podwykonawczych musi zatem składać się ostatecznie na dany końcowy obiekt budowlany, odbierany po jego wykonaniu przez inwestora (art. 647 k.c.).

Przenosząc powyższe założenia na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, że obie umowy podpisane pomiędzy (...) Sp. z o.o. z siedzibą w C. (obecnie pozwany ad. 1) a Przedsiębiorstwem Produkcyjno – Serwisowym (...) Sp.

z o.o. jako podwykonawcą, a mianowicie zarówno umowa nr (...), jak również nr (...), spełniały warunki umowy podwykonawczej w opisanym wyżej znaczeniu. Po pierwsze spełniały wymóg co do formy, w jakiej powinny być zostać zawarte pod rygorem nieważności, a mianowicie zostały one zawarte na piśmie (647⁽¹⁾ § 4 k.c.), a po drugie ich zmaterializowany przedmiot pozostawał w ścisłym związku z obiektem budowlanym realizowanym w ramach kontraktu głównego nr (...). Przedmiotem pierwszej z tych umów było kompleksowe wykonanie (łącznie z montażem) balustrady schodów skarpowych, poręczy schodów skarpowych, balustrady na przepustach, balustrady na ścianach oporowych i balustrady przy ścianach oporowych, natomiast przedmiotem drugiej z nich było wykonanie blachy osłonowej schodów dla potrzeb budowy. Prace objęte obiema tymi umowami bezpośrednio dotyczyły zatem budowy autostrady (...) od węzła (...) do węzła (...) jako przedmiotu głównego kontraktu podpisanego przez strony procesu (nr (...) z dnia 18 czerwca 2010 roku), do którego wprost odnosiły się postanowienia obu umów podwykonawczych. Charakter prac powierzonych podwykonawcy na mocy obu tych umów oraz ich zakres nie budził wątpliwości Sądu Okręgowego w zakresie ich ścisłego związku z głównym kontraktem nr (...), a tym samym pozwolił Sądowi przyjąć, iż finalny rezultat świadczenia podwykonawcy został uzewnętrzniony zainstalowanymi w ramach jednego obiektu budowlanego (autostrady (...)) balustradami, schodami i poręczami (umowa nr (...)) i osłoną schodów (zlecenie nr (...)), a ponadto stanowił niezbędną część składową procesu budowlanego, którego realizacji podjęli się wykonawcy w ramach głównego kontraktu podpisanego z inwestorem. Ten materialny wytwór pracy podwykonawcy, zakwalifikowany przez Sąd Okręgowy jako dzieło, złożył się ostatecznie na końcowy obiekt budowlany, bez którego nie mógłby zostać dokonany jego odbiór przez inwestora (art. 647 k.c.), tym bardziej, iż konstrukcja obiektu z art. 647 k.c. winna być zdaniem Sądu Okręgowego na gruncie niniejszej sprawy i w kontekście powyżej zaprezentowanych rozważań prawnych rozumiana szerzej niż wynikałoby to z definicji obiektu w rozumieniu prawa budowlanego (wykładania językowa), to jest powinna być traktowana jako efekt robót budowlanych stanowiący funkcjonalną całość (wykładnia celowościowa).

Obok spełnienia się na gruncie niniejszej sprawy pierwszego warunku z przywoływanych już przepisów art. 647¹ § 2 - § 5 k.c., a mianowicie zawarcia przez wykonawcę z podwykonawcą na piśmie umowy, której przedmiotem jest wykonanie robót budowlanych, także druga z przesłanek warunkujących solidarną odpowiedzialność inwestora i wykonawcy względem podwykonawcy, a mianowicie wyrażenie przez inwestora zgody na zawarcie umowy podwykonawczej (art. 647¹ § 2 k.c.), wystąpiła w realiach przedmiotowej sprawy.

Odnosząc się do tego drugiego ustawowego warunku na wstępie tytułem ogólnych rozważań prawnych podkreślić należy, iż zgoda inwestora na zawarcie przez wykonawcę umowy o roboty budowlane z podwykonawcą może być wyrażona w sposób bierny (pasywny) oraz czynny (aktywny). Wyrażenie zgody w sposób bierny objawia się brakiem zgłoszenia na piśmie sprzeciwu lub zastrzeżeń w terminie 14 dni od przedstawienia mu przez wykonawcę umowy z podwykonawcą lub jej projektu, wraz z częścią dokumentacji dotyczącej wykonania robót określonych w umowie lub projekcie (art. 647¹ § 2 k.c.). Wyrażenie zgody w sposób czynny może nastąpić w sposób wyraźny pisemnie lub ustnie albo poprzez inne zachowanie inwestora, które w sposób dostateczny ujawnia jego wolę (art. 60 k.c.), w tym poprzez czynności faktyczne (w sposób dorozumiany), na przykład przez tolerowanie podwykonawcy na placu budowy, dokonywanie wpisów w jego dzienniku budowy, odbieranie od niego robót oraz dokonywanie podobnych czynności. Przepis art. 647¹ § 5 k.c. nie wiąże ponoszenia przez inwestora solidtarnej z wykonawcą odpowiedzialności wobec podwykonawcy z uprzednim przedstawieniem inwestorowi przez wykonawcę umowy z podwykonawcą, ale wiąże tę odpowiedzialność z faktem wykonywania robót budowlanych przez podwykonawcę. Ustawodawca zakłada, że jeżeli inwestor wyraża zgodę w sposób czynny, to wie co robi i nie jest już potrzebny żaden mechanizm obronny. Czas wyrażenia zgody przez inwestora jest obojętny, ponieważ art. 647¹ § 2 k.c. nie formułuje żadnych temporalnych ograniczeń w tym zakresie. Przy zgodzie czynnej brak jest zatem podstaw do uzależniania jej wyrażenia od przedstawienia inwestorowi umowy oraz od tego, aby zgoda ta musiała być wyrażona uprzednio, tj. przed wykonaniem umowy przez podwykonawcę. Zgoda inwestora może mieć zatem charakter następczy, a więc może być wyrażona także post factum, w tym także już po wykonaniu całości umowy przez podwykonawcę (orz. SN

z 04.02.2011 r., III CSK 152/10, LEX nr 1102865, z 27.06.2012 r., III CSK 298/12, LEX nr 1365675 i z 18.06.2015 r., III CSK 370/14, LEX nr 1745820).

W świetle przeprowadzonego w niniejszej sprawie postępowania dowodowego powód wprawdzie nie udzielił zgody na zawarcie umów podwykonawczych z Przedsiębiorstwem Produkcyjno – Serwisowym (...) Sp. z o.o. w sposób bierny, to jest jeszcze przed przystąpieniem do ich wykonywania poprzez zaniechanie zgłoszenia na piśmie sprzeciwu lub zastrzeżeń w terminie 14 dni od przedstawienia mu przez wykonawcę umów z podwykonawcą lub ich projektów (art. 647⁽¹⁾ § 2 k.c.), gdyż jak zeznał sam przedstawiciel podwykonawcy świadek P. B. (2) takowa umowa inwestorowi nie została przedstawiona wcześniej (k. 978v), lecz bez wątplenia powód udzielił takowej zgody w sposób czynny poprzez takie swoje zachowanie jako zamawiającego, które w sposób dostateczny ujawniało jego wolę art. 60 k.c., w tym poprzez czynności faktyczne, takie jak akceptowanie prac realizowanych przez w/w podwykonawcę na placu budowy, zaniechanie występowania o jego usunięcie z placu budowy, czy też potwierdzanie przez przedstawicieli powoda na placu budowy (inżynierów kontraktu) wykonania prac przez tego podwykonawcę objętych zarówno zakresem umów podwykonawczych, których rodzaj i zakres mieścił się w zakresie przedmiotu kontraktu głównego. Udzielona zgoda powoda jako inwestora miała zatem charakter czynny dorozumiany, a wyrażona przez niego akceptacja danego podwykonawcy zrealizowała się zarówno na etapie realizowania prac podwykonawczych, jak i także post factum, a więc już po wykonaniu całości umowy przez podwykonawcę, co w świetle przywołanego powyżej orzecznictwa Sądu Najwyższego jest jak najbardziej prawnie dopuszczalnym rozwiązaniem. W jednym z dokumentów złożonych do akt sprawy, a dotyczących właśnie późniejszego okresu czasu, a więc po odbiorze prac od podwykonawcy, powód swoim wyraźnym oświadczeniem, stanowiącym przejaw jego czynnie następczo wyrażonej woli, wprost zaakceptował podwykonawcę Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Serwisowym (...) Sp. z o.o., co uczyniło jego wcześniejszą dorozumianą zgodę opartą na opisanych czynnościach faktycznych także zgodą czynną wprost wyrażoną. Chodzi mianowicie o pismo z dnia 20 maja 2013 roku Kierownika Projektu z ramienia GDDKiA P. B. (1), który postulując wypłatę przez Wydział Księgowo – Finansowy wynagrodzenia podwykonawcy wprost oświadczył, iż „ten podwykonawca został zaakceptowany w sposób dorozumiany” (k. 302).

Wobec powyższych uwag Sąd Okręgowy nie miał wątpliwości, iż powód jako zamawiający wyraził zgodę na zawarcie umowy z podwykonawcą w sposób czynny, aczkolwiek forma wyrażenia tej zgody, tj. czy inwestor wyraził ją wyraźnie – na piśmie lub ustnie, czy w sposób dorozumiany, nie miała znaczenia dla odpowiedzialności inwestora względem podwykonawcy. Jak już wskazano na gruncie art. 647¹ k.c. zgoda inwestora na zawarcie umowy z podwykonawcą może być wyrażona w dowolnym momencie czasowym (nawet już po wykonaniu umowy podwykonawczej) oraz w dowolnej formie, w tym przez czynności konkludentne, z których wynika akceptacja inwestora dla danego podwykonawcy, za co może być uważany nawet sam fakt uznania roszczenia podwykonawcy o zapłatę jego wynagrodzenia i dokonanie zapłaty przez inwestora, w czym przejawia się chyba najbardziej dobitnie (poza akceptacją podwykonawcy w sposób czynny wprost) zgoda inwestora na wykonanie robót przez podwykonawcę na określonej inwestycji budowlanej.

Ponadto, podziеляjąc stanowisko strony powodowej, w ocenie Sądu wykonawca robót budowlanych nie może powoływać się na brak zgody inwestora na zawarcie umowy z podwykonawcą w celu obrony przed roszczeniem inwestora o zwrot świadczenia wypłaconego podwykonawcy. Takie zarzuty przysługują tylko zamawiającemu, służą ochronie jego interesu, a nie interesu wykonawcy. To zamawiający wreszcie wie czy wyraził zgodę na zawarcie umowy z podwykonawcą. Zgodnie z art. 375 § 1 k.c. dłużnik solidarny może się bronić zarzutami, które mu przysługują osobiście względem wierzyciela, jak również tymi, które ze względu na sposób powstania lub treść zobowiązania są wspólne wszystkim dłużnikom. Zarzut braku zgody inwestora na zawarcie przez wykonawcę umowy z podwykonawcą jest zarzutem osobistym inwestora. Wobec tego wykonawca nie może podnosić w ogóle takiego zarzutu w jego relacjach z inwestorem.

W kontekście powyższych rozważań prawnych Sąd Okręgowy nie miał wątpliwości zgoda na zawarcie umów została wyrażona, jej przejawem jest również to, że P. B. (1) jako Kierownik Projektu w Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad informował o wyrażeniu zgody na zawarcie przez generalnego wykonawcę (pозwanych ad. 1 i ad. 2 - jako członków konsorcjum) z podwykonawcą dwóch umów - umowy nr (...), jak również umowy nr (...) -

które to umowy dodatkowo spełniały ustawowy wymóg co do formy (na piśmie - 647⁽¹⁾ § 4 k.c.), a ponadto spełniały ustawowe warunki umowy podwykonawczej (umowa o roboty budowlane lub umowa o dzieło, związek z przedmiotem kontraktu głównego, materialny uzewnętrzniiony efekt prac - 647⁽¹⁾ § 5 k.c.). W efekcie powód, do którego podwykonawca złożył wniosek o dokonanie mu wypłaty wynagrodzenia na podstawie art. 647⁽¹⁾ § 5 k.c., zasadnie wszczął procedurę weryfikacji zasadności zgłoszonego na tej podstawie roszczenia, przy jednoczesnym uwzględnieniu przesłanek kontraktem określonych, zwłaszcza postanowieniami Szczególnych Warunków Kontraktu, od których wystąpienia również uzależniona była wypłata wynagrodzenia na rzecz podwykonawcy.

W zakresie tych ostatnich przywołanych powyżej umownych uregulowań kontraktowych na szczególną uwagę w kontekście podnoszonych zarzutów strony pozwanej zasługuje treść Subklauzuli 4.4.(e) Szczególnych Warunków Kontraktu w zakresie, w jakim odnosi się on do skutków braku wypłaty zaakceptowanemu przez zamawiającego podwykonawcy wynagrodzenia za wykonane prace przez generalnego wykonawcę.

W treści Subklauzuli 4.4. (e) postanowiono, iż jeżeli w terminie określonym w umowie z podwykonawcą, zatwierdzonym przez zamawiającego, wykonawca nie dokona w całości lub w części zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy, a podwykonawca zwróci się z żądaniem zapłaty tego wynagrodzenia bezpośrednio przez zamawiającego na podstawie art. 647¹ § 5 k.c. i udokumentuje zasadność takiego żądania fakturą zaakceptowaną przez wykonawcę i dokumentami potwierdzającymi wykonanie i odbiór fakturowanych robót, to zamawiający zapłaci na rzecz podwykonawcy kwotę będącą przedmiotem tego żądania.

Zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy potwierdził, iż podwykonawca, który wzywał bezskutecznie wykonawcę do zapłaty należnego mu wynagrodzenia, złożył do powoda należycie uzasadniony i skompletowany wniosek o wypłatę wynagrodzenia za wykonane prace (k. 289). Jako podstawę prawną swego żądania zasadnie wskazał art. 647⁽¹⁾ § 5 k.c. wobec spełnienia się ustawowych przesłanek nim określonych, a ponadto swoje żądanie udokumentował zgodnie z dyspozycją Subklauzuli 4.4. (e) Szczególnych Warunków Kontraktu. Po pierwsze do wniosku załączył wszystkie wystawione przez siebie zgodnie z procedurą zakreśloną umowami podwykonawczymi faktury, które nie zostały uregulowane przez wykonawcę. Na każdej z nich znalazła się akceptacja odbiorcy tej faktury - (...) Sp. z o.o. (pозwanego ad. 1) w postaci odbitej pieczętki firmowej tej spółki i podpisu własnoręcznego jej ówczesnego pracownika E. G., zajmującej stanowisko specjalisty ds. administracyjnych (k. 291 – 296). Sąd Okręgowy nie widział uzasadnionych powodów natury faktycznej, czy prawnej, aby kwestionować uprawnienie tej osoby do przyjęcia i zaakceptowania faktur swoim podpisem, zwłaszcza że treść w/w Subklauzuli 4.4. (e) nie przewidywała w tym zakresie żadnego szczególnego trybu takowej akceptacji z wyraźnym wskazaniem funkcji, czy stanowiska zajmowanego przez określonego pracownika, który miałby kompetencje do takowej weryfikacji. Pod stronie podwykonawcy nie zachodził także obowiązek przeprowadzania precyzyjnego postępowania wyjaśniającego zmierzającego do ustalenia właściwej osoby w strukturze organizacyjnej wykonawcy do zaakceptowania składanej faktury. Po drugie w kontekście załączonych do wniosku podwykonawcy załączników, którymi udokumentował on fakt wykonania przez niego zleconych mu robót zgodnie z umowami podwykonawczymi i fakt ich odbioru przez przedstawicieli wykonawcy i inwestora, jak również w kontekście całości materiału dowodowego sprawy, zwłaszcza oświadczeń Kierownika Budowy z ramienia pozwanego ad. 1 i Prezesa Zarządu podwykonawcy (k. 287 – 288), nie zachodziły uzasadnione podstawy do tego, aby pozwany ad. 1 kwestionował wystawione faktury tak co do ilości zafakturowanych prac, jak i ich wartości. W przywołanych oświadczeniach przedstawiciele pozwanego ad. 1 jednoznacznie potwierdzili wykonanie i odbiór prac objętych obiema umowami podwykonawczymi, zaznaczając, iż przedmiot każdej z umów został zrealizowany zgodnie z jej postanowieniami, a obmiary robót przedstawione przez podwykonawcę pokrywały się z obmiarami wykonawcy i zostały przez niego zatwierdzone.

W konsekwencji stwierdzić należało, że wypłata przez Skarb Państwa – Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad w ramach odpowiedzialności inwestora przewidzianej w art. 647¹ § 5 k.c. wynagrodzenia podwykonawcy pozwanych w kwocie 232 985, 37 złotych, której zapłaty dochodzi powód w niniejszej sprawie, była w pełni prawidłowa.

W efekcie wobec wypłaty w/w wynagrodzenia podwykonawcy z racji przewidzianej w art. 647¹ § 5 k.c. solidarnej odpowiedzialności inwestora z wykonawcą powodowi względem pozwanych przysługiwało roszczenie regresowe do obu pozwanych jako członków konsorcjum.

Przepis art. 647¹ § 5 k.c. ustanawiający solidarną odpowiedzialność inwestora i wykonawcy za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy powoduje, że inwestor odpowiada za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy w taki sam sposób jak bezpośredni kontrahent podwykonawcy czyli wykonawca, z którym podwykonawca związany jest umową podwykonawczą. Zgoda inwestora na zawarcie umowy z danym podwykonawcą, która stanowi przesłankę jego solidarnej odpowiedzialności wspólnie z wykonawcą, nie powoduje nawiązania jakichkolwiek więzi obligacyjnych pomiędzy inwestorem a podwykonawcą (inwestor nie staje się stroną umowy o podwykonawstwo), lecz jedynie skutkuje obciążeniem inwestora odpowiedzialnością solidarną za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy. Odpowiedzialność inwestora ma charakter odpowiedzialności gwarancyjnej ex lege za cudzy dług (tak też SN w orz. z dnia 17.02.2011 r., IV CSK 293/10, Legalis nr 354211). Skoro inwestor odpowiada wobec podwykonawcy nie za własny dług, ale za dług wykonawcy, to granice odpowiedzialności inwestora wyznacza zakres odpowiedzialności wykonawcy jako zobowiązanego kontraktowo do zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy za wykonane roboty. Dla wspomnianej odpowiedzialności inwestora nie ma znaczenia, czy określone

z podwykonawcą warunki zapłaty wynagrodzenia są korzystniejsze niż te, które on sam ustalił z wykonawcą. Na tle art. 647¹ § 5 k.c. decyduje wyłącznie umowa podwykonawcza. Przepis ten nie zawiera ograniczenia odpowiedzialności inwestora za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy do wysokości zobowiązania inwestora wobec wykonawcy. Istotą odpowiedzialności gwarancyjnej jest to, że obejmuje ona dług innej osoby, a zatem ten dług determinuje zakres odpowiedzialności gwaranta. Nie da się więc przyjąć, że wysokość wynagrodzenia ustalonego w umowie z inwestorem stanowi granicę odpowiedzialności inwestora. Nie ulega przy tym wątpliwości, że przepis art. 647¹ k.c. ma charakter regulacji bezwzględnie obowiązującej, gdyż zgodnie z § 6 tego przepisu odmienne postanowienia umów, o których mowa w tym artykule, są nieważne. Oznacza to, że wyłączona jest możliwość wprowadzania postanowieniami umowy odmiennych zasad od wyrażonych w art. 647¹ § 5 k.c., czy to wyłączających odpowiedzialność solidarną inwestora za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy, czy to ją modyfikujących (ograniczających). Wszelkie takie ograniczenia należy uznać za nieważne (vide K. Z., Odpowiedzialność inwestora z umowy o roboty budowlane, W. 2013, s. 245-246, uzasadnienie orz. SN z 11.01.2008 r., V CSK 179/07, OSNC-ZD 2008/4/100, orz. Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 27.02.2014 r., V ACa 746/13, Portal Orzeczeń Sądu Apelacyjnego w Katowicach, orz. Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 13.08.2013 r., I ACa 286/13, Portal Orzeczeń Sądu Apelacyjnego w Łodzi, orz. Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19.01.2016 r., VI ACa 1388/15, Portal Orzeczeń Sądu Apelacyjnego w Warszawie).

W kontekście takiego charakteru odpowiedzialności zamawiającego wynikającej z art. 647⁽¹⁾ § 1 k.c. możliwość dochodzenia przez niego roszczenia regresowego nie jest uwarunkowana koniecznością wykazania poniesionej przez niego szkody, podstawą do dochodzenia tego roszczenia jest art. 376§1 k.c., a nie art. 471k.c.. Jednocześnie wskazać należy, że taka szkoda została poniesiona przez zamawiającego i wyraża się ona w zapłacie podwójnego wynagrodzenia za te same prace podwykonawcy i zamawiającemu. Wykonawca otrzymał wynagrodzenie za prace wykonane przez (...) sp. z o.o. Prace te ujęto w przejściowych świadectwach płatności nr. 25 (k.520-537) do którego wykonawca wystawił fakturę VAT nr. (...), zapłaconą bezpośrednio wykonawcy oraz na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez wykonawcę dostawcy asfaltu (potwierdzenia realizacji i pełnomocnictwo k.516-519), przejściowym świadectwie płatności nr (...) (k.538-541) do którego wystawiono fakturę VAT nr. (...) zapłaconą wykonawcy (k.545), przejściowym świadectwie płatności nr (...) (k.546-548) do którego wystawiono faktury VAT nr. (...) w stosunku do których dokonano potrąceń wzajemnych roszczeń (k.556). Przejściowym świadectwie płatności nr 28 (k.557-558), do którego wystawiono fakturę VAT nr. (...) w stosunku do których dokonano potrąceń wzajemnych roszczeń (k.560-561).

Z uwagi na powyższe na podstawie art. 376 § 1 k.c. w zw. z art. 647¹ § 1 k.c. Sąd orzekł, jak w punkcie pierwszym wydanego wyroku, uznając roszczenie główne powoda jako zasadne w całości w zakresie dochodzonej kwoty 232 985, 37 złotych.

Uwzględniając żądanie pozwu Sąd obciążył obu pozwanych jako członków konsorcjum firm ubiegających się o zamówienie publiczne solidarną odpowiedzialnością względem powoda w zakresie zapłaty kwoty 232 985, 37 złotych wraz z zasądzonymi odsetkami od kwot – 229 391, 43 złotych i 3 593, 94 złotych.

Wprawdzie formalnie stroną obu umów podwykonawczych, zawartych z Przedsiębiorstwem Produkcyjno – Serwisowym (...) Sp. z o.o., był tylko jeden członek konsorcjum - (...) Sp. z o.o. z siedzibą w C. (obecnie (...) Sp. z o.o. jako pozwany ad. 1), tym niemniej status wykonawcy, o którym mowa w art. 647⁽¹⁾ § 5 k.c., ponoszącym solidarną odpowiedzialność z inwestorem za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę, posiadał każdy z podmiotów wspólnie ubiegających się o udzielenie zamówienia publicznego, którego przedmiotem są roboty budowlane w rozumieniu art. 3 pkt 7 ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku – Prawo budowlane. Tak jednoznacznie stanowi przepis ustawy, to jest art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 roku – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. Nr 19, poz. 177) w jego brzmieniu także na datę podpisania Kontraktu, w myśl którego przez wykonawcę rozumieć należy osobę fizyczną, osobę prawną albo jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, która ubiega się o udzielenie zamówienia publicznego, złożyła ofertę lub zawarła umowę w sprawie zamówienia publicznego.

W myśl powyższej ustawowej definicji bez wątpienia status wykonawcy, realizującego roboty budowlane w rozumieniu art. 3 pkt 7 Prawa budowlanego z dnia 7 lipca 1994 roku (Dz. U. 2006. 156. 1118 j.t. – na datę 18.06.2010 roku), a więc polegające na budowie, przebudowie, montażu, remoncie lub rozbiórce obiektu budowlanego, posiada konsorcjum firm, w skład którego początkowo wchodziły trzy spółki (k. 175 – 179), a potem dwie – pozwany ad. 1 i pozwany ad. 2 (k. 180 - 184).

A zatem w świetle powyższego, wbrew zarzutom strony pozwanej, zwłaszcza pozwanego ad. 2, brak jest podstaw prawnych do przyjęcia, iż w niniejszej sprawie w charakterze pozwanego powinien występować jedynie ten członek konsorcjum, który zawierał umowy z podwykonawcami, a więc pozwany ad. 1.

Słuszności takiego stanowiska sprzeciwiają się nie tylko powyższe ustawowe uregulowania, ale także postanowienia będących przedmiotem analizy w niniejszej sprawie - umowy konsorcjum i kontraktu głównego.

Zgodnie z postanowieniem I.1 i I.2. umowy konsorcjum z dnia 19 kwietnia 2010 roku postanowiono wyraźnie, iż strony zawarły tę umowę w celu przygotowania i wspólnego złożenia wniosku o dopuszczenie do udziału w przetargu oraz oferty, a także dla wspólnej realizacji zamówienia publicznego, a w stosunku do zamawiającego będą ponosić wspólną solidarną odpowiedzialność za realizację kontraktu (k. 175). W związku z odstępniem od tej umowy jednego z konsorcjantów w dniu 16 lipca 2012 roku pozwany ad. 1 i ad. 2 podpisali umowę konsorcjum w celu kontynuowania realizacji w/w zamówienia publicznego i każdy z nich zobowiązał się w § 1 do przestrzegania wszystkich postanowień umownych (kontaktu), w szczególności wszelkich zobowiązań z niej wynikających, a funkcję Lidera koordynującego całe przedsięwzięcie przyznano pozwanemu ad. 1. W umowie tej w jej § 4 zaznaczono ponadto, iż do czasu, kiedy zostanie podpisane odrębne porozumienie konsorcjantów, będzie się uważało, iż wszelkie prace wykonane zostały przez strony wspólnie (k. 180 - 189).

Także w samym kontrakcie głównym zawartym z powodem to wykonawca (rozumiany jako konsorcjum firm) zobowiązał się do wykonania i zakończenia robót polegających na budowie Autostrady (...) na odcinku granica województwa (...)/ (...) do węzła S. od km 230+817 do km 295+850 – Zadanie II. Odcinek 2 Sekcja 1 od km 245+800 do km 261+000, węzeł S.-węzeł K., a także do usunięcia wad w całkowitej zgodności z postanowieniami Kontraktu (a zatem wspólnie), za co zamawiający zobowiązał się zapłacić wykonawcy za wykonanie robót i usunięcie wad cenę kontraktową w terminach i sposób przepisany kontraktem (k. 18 - 20).

W odniesieniu do powyższych cytowanych przepisów umownych wskazać należy, iż przyjęte przez strony rozwiązanie odpowiada przepisom prawa, zarówno tym odnoszącym się do pojęcia wykonawcy i to pojęcie definiującym (zob. wyżej), ale przede wszystkim art. 141 k.c. ustawy z dnia 29 stycznia 2004 roku - Prawo zamówień publicznych (według brzmienia z daty podpisania Kontraktu) przewidującym, iż wykonawcy wspólnie ubiegający się o zamówienie publiczne ponoszą solidarną odpowiedzialność za wykonanie umowy i wniesienie zabezpieczenia należytego

wykonania umowy. Okoliczność tę potwierdza także orzecznictwo Sądu Najwyższego, w myśl którego „jeżeli jeden z wykonawców (uczestników konsorcjum) umowy zawartej w wyniku udzielenia zamówienia publicznego zawarł umowę z podwykonawcą, któremu nie zapłacił wynagrodzenia, to odpowiedzialność wykonawców w stosunku do inwestora spełniającego to świadczenie na rzecz podwykonawcy jest solidarna” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2008 roku, III CSK 119/08, OSNC 2009 nr 9, poz. 130, str. 77, Legalis nr 167941).

W sentencji wyroku z jego punkcie pierwszym Sąd uwzględnił roszczenie w całości w zakresie roszczenia głównego o zapłatę kwoty 232 985, 37 złotych, natomiast w zakresie roszczenia akcesoryjnego o zasądzenie odsetek ustawowych od w/w kwoty z tytułu opóźnienia podlegało ono oddaleniu w niewielkim zakresie, to jest za okres od dnia 1 marca 2014r. do 31 grudnia 2017r. co do odsetek od kwoty 3 593, 94 złotych. Wynikało to z częściowego uwzględnienia jednego zarzutu pozwanych, a mianowicie zarzutu braku wymagalności roszczenia podwykonawcy w zakresie tzw. Kwot Zatrzymanych tytułem zabezpieczenia dobrego wykonania umowy podwykonawczej nr (...). Zgodnie bowiem z treścią § 5 pkt 7 tej umowy podwykonawczej postanowiono, iż celem zabezpieczenia jakości i terminowości wykonania przedmiotu umowy wykonawca miał dokonać zatrzymania z każdej faktury podwykonawcy 5 % jej wartości brutto jako gwarancję dobrego wykonania, która miała zostać zwrócona podwykonawcy w 70 % - ach w terminie do dnia 31 grudnia 2012 roku, a w 30 % - ach do dnia 31 grudnia 2017 roku (k. 222). Zgodnie z niekwestionowanymi co do wysokości przez powoda wyliczeniami pozwanych kwot, które na mocy w/w przepisu powinny podlegać zatrzymaniu, Sąd przyjął, iż jedynie kwota 3 593, 94 złotych nie była wymagalną na datę realizacji przez powoda wniosku podwykonawcy i w tym zakresie jej wypłata nie powinna zostać zrealizowana w dniu 10 czerwca 2013 roku (pozostała część stała się wymagalna w całości, w tym także w zakresie 70 % kwot zatrzymanych, albowiem ich zwrot w tej wysokości na rzecz podwykonawcy miał nastąpić do dnia 31 grudnia 2012 roku). Z uwagi jednakże na fakt, iż zwrot tej wartości miał nastąpić do dnia 31 grudnia 2017 roku (30 %), a termin ten już zapadł Sąd, mając na uwadze fakt, iż w odniesieniu do prac podwykonawcy również w okresie gwarancyjnym nie zgłoszono wad, zawarł także tę kwotę w zasądzonej należności głównej (232 985, 37 złotych), uznając jednakże, iż od tej wartości w związku z opóźnieniem generalnego wykonawcy w jej zwrocie podwykonawcy dopiero wraz z upływem dnia 31 grudnia 2017 roku należało zasądzić odsetki od dnia następnego, to jest od dnia 1 stycznia 2018 roku do dnia zapłaty. Powód bowiem mógł się powstrzymać z zapłatą tej kwoty do 31 grudnia 2017r. Z kolei datę początkową naliczania odsetek od kwoty 229 391, 43 złotych od dnia 1 marca 2014 roku Sąd ustalił na podstawie pierwszego naliczenia udokumentowanego wezwania do zapłaty skierowanego do strony pozwanej, które nastąpiło w dniu 21 lutego 2014 roku (k. 320). Z chwilą jego odbioru przez pozwanego ad. 1 jako Lidera Konsorcjum obu pozwanych (uczestników konsorcjum)

rozpoczął bieg 7 dniowy termin wyznaczony do zapłaty i upłynął dnia 28.02.2014r. zatem od dnia kolejnego pozwani pozostawali w opóźnieniu w zapłacie świadczenia stąd należało z tytułu powstałego opóźnienia obciążyć pozwanych odsetkami ustawowymi od dnia 1 marca 2014 roku do dnia zapłaty, uznając iż takie wezwanie było także skuteczne względem pozwanego ad. 2 ze względu na uprawnienia reprezentacyjne i rozliczeniowe pozwanego ad. 1 (Lidera Konsorcjum) względem powoda (art. 455 k.c. w zw. z art. 481 k.c.).

Stosownie do treści przepisów art. 481 § 1 i § 2 k.c. za czas opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego wierzyciel może żądać odsetek, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności. Ich wysokość w przypadku braku ich oznaczenia odpowiada odsetkom ustawowym za opóźnienie stosownie do zmienionej treści przepisu art. 481 § 2 k.c. z dniem 1 stycznia 2016 roku, wprowadzonej ustawą z dnia 9 października 2015 roku

o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 1803). Wobec tej zmiany odsetki od kwoty 229 391, 43 złotych od dnia 1 marca 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku zostały określone przez Sąd jako odsetki ustawowe, a od dnia 1 stycznia 2016 roku jako odsetki ustawowe za opóźnienie.

Konsekwencją powyższego rozstrzygnięcia w zakresie odsetek ustawowych było oddalenie powództwa w zakresie nieuwzględnionych odsetek ustawowych (pkt 2 wyroku).

Z uwagi na fakt, iż powód jedynie w niewielkim zakresie przegrał proces (w części w zakresie odsetek), Sąd uznał go za stronę, która wygrała proces w 100 %, której należy się zwrot od pozwanych wszystkich kosztów przez niego poniesionych (art. 100 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 k.p.c.),

Jednocześnie z uwagi na brzmienie przepisów art. 32 ust. 2 i ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 roku o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 2016.2261) w punkcie 3 wydanego wyroku Sąd orzekł o wydatkach, których zwrot należał się od pozwanych na rzecz podmiotu reprezentowanego przez radców Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, a więc Skarbowi Państwa – Generalnemu Dyrektorowi Dróg Krajowych i Autostrad. Wyniosły one łącznie 2 951, 25 złotych i stanowiły wydatki poniesione w związku z pobranymi od powoda zaliczkami na poczet wynagrodzenia przesłuchanych świadków i wynagrodzenia tłumacza (500 zł k. 564, 1849, 94 zł k. 647, 482, 31 zł k. 906, 119 zł k. 1015).

W punkcie czwartym wydanego wyroku na mocy art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 roku o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 2016.2261) Sąd przyznał koszty zastępstwa procesowego Skarbowi Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Zostały one ustalone w wysokości minimalnej stawki wynagrodzenia zgodnie z normami przepisanyymi, to jest na kwotę 7 200, 00 złotych, przy uwzględnieniu daty wytoczenia powództwa (26.11.2015 roku) i wartości przedmiotu sporu (232 986, 00 złotych), w oparciu o § 6 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 z późn. zm.).

Niezależnie od powyższego w punkcie piątym wydanego wyroku, zgodnie z regułą odpowiedzialności za wynik procesu, w związku z ustawowym zwolnieniem Skarbu Państwa od obowiązku uiszczania opłat, w tym opłaty sądowej od pozwu (art. 94 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Dz. U. 2018, poz. 300 t.j.), Sąd pobrał od pozwanych jako strony przegrywającej proces na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 11 649, 30 złotych tytułem opłaty sądowej od pozwu na mocy art. 113 ust. 1 w/w ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Z uwagi na powyższe orzeczono jak w sentencji wyroku.